

I følge adresseliste

Deres ref

Vår ref

Dato

20/6821-46

6. mai 2022

Vedtak i klagesak om Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbards vedtak om tildeling av driftskonsesjon til Nordic Rutile AS

1. Innledning og bakgrunn

Nordic Rutile AS (NRU), organisasjonsnummer 990691606, søkte 1. februar 2019 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) om driftskonsesjon etter lov 19. juni 2009 nr. 101 om erverv og utvinning av mineralressurser (mineralloven). DMF fattet vedtak hvor NRU ble tildelt driftskonsesjon 17. juni 2020. Vedtaket ble påklaget, og klagesaken ble oversendt Nærings- og fiskeridepartementet 9. november 2020.

Engebøfjellet ligger i Naustdal kommune i Vestland fylke og inneholder en forekomst av bergarten eklogitt. Denne bergarten inneholder flere mineraler, blant annet rutil og granat. NRUs prosjekt gjelder primært uttak av rutil, som omfattes av kategorien statens mineraler, jf. mineralloven § 7 første ledd bokstav a. Forekomsten er ca. 2,5 km lang og 500 m bred.

NRUs planer innebærer både dagbruddsdrift og etter hvert underjordsdrift. Konsesjonsområdet dekker et areal på 210 daa (709 daa under jord). Tiltaket er ifølge NRU beregnet å gi i overkant av 70 mill. USD¹ i årlig omsetning fra salg av mineralene rutil og granat og direkte sysselsetting av 106 personer.²

¹ Om lag 700 mill. NOK gitt en valutakurs for USD mot NOK på 9,1205, jf. Norges Banks oversikt over valutakurser per 6. desember 2021.

² NRUs søknad om driftskonsesjon.

Reguleringsplan for Engebøfjellet ble vedtatt av Naustdal kommune 11. mai 2011 og av Askvoll kommune 12. mai 2011. Vedtakene ble endelig godkjent av daværende Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) 17. april 2015.

NRU søkte om utslippstillatelse etter forurensningsloven 8. august 2008. Denne søknaden ble innvilget 5. juni 2015. Vedtaket ble påklaget, men opprettholdt av Klima- og miljødepartementet 19. februar 2016.

Flere av klagen på driftskonsesjonen omhandler de miljømessige konsekvensene av tiltaket. Den andre hovedbolken av klagen omhandler rettighetssituasjonen knyttet til mineralene i forekomsten og tilgangen til grunnen.

2. Om vedtaket fattet av Direktoratet for mineralforvaltning

2.1. Hovedpunktene i direktoratets vurdering

I sitt vedtak fant DMF at NRUs planer for drift oppfylder minerallovens krav til bergfaglig forsvarlig drift og bærekraftig ressursutnyttelse. De fant at tiltakshaver oppfylder kravet til skikkethet, i tillegg til at øvrige krav og hensyn i mineralloven ble vurdert å være oppfylt. DMF la vekt på at det skal utvinnes mineraler som inngår i viktige bestanddeler til en rekke formål, og at tiltaket har stor samfunnsmessig betydning gjennom verdiskaping og næringsutvikling.

2.2. Klagen

DMF mottok syv klager på vedtaket, og disse gjengis kortfattet i det følgende. For nærmere utdyping av anførselene vises det til punkt 3.4 nedenfor.

Klage fra Oddleiv Hjellum, 5. juli 2020

Klager mener at utslippstillatelsen er gitt på feil grunnlag, at tiltakshaver ikke har de midlene som trengs for oppstart, og at lokalbefolkningen ikke ønsker at prosjektet realiseres.

Klage fra Vevring Grendelag, 8. juli 2020

Klager viser til sine høringsinnspill i saken og en liste med vilkår som de mener ikke er tatt til følge ifm. vurderingen av driftskonsesjon. Listen inkluderer bl.a. nye utredninger av hvilket mineral som utgjør den største verdien, at det stilles krav til underjordsdrift fra oppstart og at det stilles krav som sikrer mest mulig lokal verdiskaping og positive konsekvenser av mineralvirksomheten.

Klage fra Arctic Mineral Resources AS (AMR), 8. juli 2020

AMR mener at det hefter flere feil og mangler ved DMFs vedtak, noe som gjør det ugyldig. Det trekkes bl.a. frem at DMF ikke har hensyntatt den endelig feasibility-studien, at selskapet Barton Group (som NRU hadde en avtale om salg av granaten med) har trukket seg fra prosjektet, at det er lagt til grunn en utvinningsgrad for rutil og granat som ikke stemmer med NRUs tall, og at DMF ikke vurderer om alternative driftsopplegg ville gi grunnlag for å utnytte granatressursen. AMR mener at DMF har lagt til grunn en feiltolkning av mineralloven § 7 b,

og at en riktig tolking av denne bestemmelsen innebærer at NRU ikke har rettighetene på AMRs område. Til slutt hevder AMR at NRU ikke har utvinningsrett til statens mineraler, da de mener at Bergmesterens vedtak om utmål fra 1997 er ugyldig.

Klage fra Norges Fiskarlag, 12. juli 2020

Klager mener at DMF ikke har vektlagt hensynet til fiskeri- og sjømatnæringen, og at vedtaket om driftskonsesjon ikke er i samsvar med minerallovens formål. Klager hevder også at DMF ikke har gjort tilstrekkelig selvstendige vurderinger og kontroll av fremlagte saksopplysninger. Klager anmoder DMF om å gå i dialog med Fiskeridirektoratet, Miljødirektoratet og Mattilsynet for å sette vilkår som ivaretar hensynet til fjordmiljø, sjømattrygghet m.m.

Klage fra Natur og Ungdom (NU), 12. juli 2020

Klager mener at DMF har lagt feil faktum til grunn for sine vurderinger i driftskonsesjonen, da de mener at prosjektet er vesentlig endret etter at søknaden ble sendt inn. Det vises i den sammenheng til at en reduksjon i uttak og deponering etter deres syn muliggjør andre driftsmetoder. Det hevdes at DMF har lagt til grunn feilaktig informasjon om hvor stor ressursutnyttelse som er mulig i berget, og at DMF ikke gjør en selvstendig vurdering av nødvendigheten av et sjødeponi sett opp mot den planlagte ressursutnyttelsen. NU mener videre at nytt og oppdatert kunnskapsgrunnlag siden Miljødirektoratets vedtak om utslippstillatelse i 2015 krever nye vurderinger av prosjektets miljøkonsekvenser. Det pekes særlig på sjødeponiet. NU mener at direktoratet gjør feil lovanvendelse av «føre var»-prinsippet i naturmangfoldloven og at de ikke har behandlet de miljømessige usikkerhetsmomentene som en innvilgelse av driftskonsesjonen vil medføre. Avslutningsvis hevder NU at DMF ikke har overholdt sin utredningsplikt og i for stor utstrekning lagt søkers opplysninger til grunn uten å foreta selvstendige vurderinger.

Klage fra Flokenes Fiskefarm AS, 20. juli 2020

Klager mener at DMFs vedtak er ugyldig, da konsekvensene for havbruksnæringen ikke er tilstrekkelig utredet, og at DMF har foretatt en feilaktig avgrensning og ikke vurdert sjødeponiet. Klager mener at dette er i strid med en instruks fra overordnet departement, og refererer til et brev fra næringsministeren og fiskeriministeren av 6. mars 2015. Videre mener klager at det må stilles vilkår for driftskonsesjonen, og viser til konkrete punkter knyttet til sjødeponiet. Klager mener også at det må tas høyde for de negative konsekvensene for havbruksvirksomheten når det skal fastsettes sikkerhetsstillelse. Til slutt mener klager at de ikke er blitt gitt partsrettigheter i saksbehandlingen, og at dette kan ha virket inn og medfører ugyldighet.

Klage fra Naturvernforbundet mfl., 21. august 2020

Klager mener at utslippstillatelsen for restmasser i Førdefjorden er foreldet og ugyldig, og at den derfor ikke kan legges til grunn for en driftstillatelse. Videre mener klager at bestemmelsene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 er mangelfullt vurdert og begrunnet i DMFs vedtak. Bl.a. vises det til at DMF ikke har vurdert og begrunnet miljøforsvarlige teknikker etter § 12 og at vurderingen av samlet belastning etter § 10 mangler viktige faktorer og er svakt

vurdert og begrunnet. Videre mener klager at vedtaket har en mangelfull vurdering av mineralloven § 41 om bærekraftig forsvarlig drift og bestemmelsen i § 2 om miljømessige konsekvenser. Klager mener videre at det er en manglende vurdering av forurensingsloven § 27 og at det ikke er vurdert om restmassen kan bli definert som biprodukt i stedet for avfall. Naturvernforbundet hevder at saken ikke er så godt opplyst som mulig etter forvaltningsloven § 17. Til slutt mener klager at det økonomiske kravet DMF har stilt til sikrings- og opprydningskrav er utilstrekkelig med tanke på risikoen for at driften blir pålagt å stanse kort tid etter oppstart dersom spredningen av partikler blir for stor.

DMF har vurdert at klagen ikke fører frem, og har oversendt saken til NFD som klageinstans. Departementet vil i det følgende vurdere hvorvidt vilkårene for driftskonsesjon er oppfylt, og de ulike anførselene behandles tematisk under de respektive punktene.

3. Nærings- og fiskeridepartementets vurdering

3.1. Innledning

I vurderingen av klagen kan klageinstansen prøve alle sider av saken og ta hensyn til nye omstendigheter, jf. forvaltningsloven § 34. Departementet finner at saken er godt nok opplyst ved det kunnskapsgrunnlaget som foreligger, slik at vedtak kan fattes.

Klagene er innsendt rettidig og tilfredsstillende de øvrige vilkårene i forvaltningslovens (fvl.) kapittel VI. DMF vurderte at én av klagerne, Oddleif Hjellum, ikke har rettslig klageinteresse, da hans tilknytning til saken ble vurdert å ikke være sterk nok til å oppfylle vilkåret i fvl. § 2 bokstav e. Ettersom de øvrige klagerne har rettslig klageinteresse og klagesaken uansett tas opp til behandling, har departementet også vurdert anførselene i klagen fra Hjellum.

Flokenes Fiskefarm har anført at de skulle hatt partsstatus i saken, da den «*ellers direkte gjelder*» dem, jf. fvl. § 2 første ledd bokstav e). Etter departementets vurdering blir Flokenes Fiskefarm ikke rettslig berørt av vedtaket, og de eventuelle faktiske skadevirkningene for fiskefarmen er ikke tilstrekkelig vesentlige til at fiskefarmen er part, jf. NOU 2019: 5 pkt. 13.6.4.2.³ Det vises til at driftskonsesjonen etter mineralloven ikke regulerer utslippene til sjø direkte. Departementet vurderer imidlertid at Flokenes Fiskefarm har rettslig klageinteresse, og vil vurdere selskapets anførsler i klagesaken. Departementet viser også til at Flokenes Fiskefarm rent faktisk også ga uttalelse før DMF fattet sitt vedtak.⁴

3.2. Rettslige utgangspunkter

Mineralloven fastsetter rammene for utøvelse av mineralvirksomhet. Loven inneholder bestemmelser som regulerer kommersiell leting, undersøkelse og utvinning av mineralske ressurser. Formålet med loven er å fremme og sikre samfunnsmessig forsvarlig forvaltning og bruk av mineralressursene i samsvar med prinsippet om en bærekraftig utvikling, jf. § 1.

³ Utvalget viderefører her gjeldende rett.

⁴ DMFs vedtak av 17. juni 2020 om driftskonsesjon, s. 5.

Bestemmelsen om driftskonsesjon følger av mineralloven § 43, hvor første og andre ledd første punktum lyder:⁵

«Samlet uttak av mineralforekomster på mer enn 10 000 m³ urørt (in situ) masse krever driftskonsesjon fra Direktoratet for mineralforvaltning (...)

Driftskonsesjon kan bare gis til den som har utvinningsrett. Ved vurdering av om driftskonsesjon skal gis, skal det legges vekt på om søkeren er kvalifisert til å utvinne forekomsten (...)»

NRU planlegger et samlet uttaksvolum i hele driftsperioden på om lag 25 mill. m³, og tiltaket er dermed betinget av driftskonsesjon.

Mineralloven § 43 andre ledd oppstiller vilkår om at søkeren har utvinningsrett til forekomsten. NRU har utvinningsrett til statens mineraler i området som omfattes av søknaden om driftskonsesjon. AMR bestrider gyldigheten av utvinningsretten. Dette vil bli vurdert i punkt 3.3. nedenfor.

Foruten kravet om utvinningsrett legger mineralloven § 43 opp til en skjønnsmessig vurdering av hvorvidt konsesjon skal innvilges (jf. «kan»). Lovteksten og forarbeidene til bestemmelsen utpensler relevante momenter i skjønnen. Det «skal» legges vekt på om søkeren er kvalifisert. Videre angir mineralloven §§ 1 og 2 relevante hensyn for skjønnen. Dette vil bli vurdert i punkt 3.4.

3.3. Spørsmålet om hvorvidt Nordic Rutile AS har utvinningsrett

3.3.1. Bakgrunn

I 1997 innvilget Bergmesteren Conoco utmål (det som i dag heter utvinningsrett) for Engebøforekomsten. Vedtaket gjaldt til sammen 9 utmål, som strekker seg over vest- og østsiden av fjellet og dekker hele forekomsten (inkludert Vevring-siden av fjellet). Vedtaket ble ikke påklaget, og har heller ikke senere blitt forsøkt bragt inn for domstolen for gyldighetsprøving. Hensikten med utmålet var å få satt i gang et prosjekt med drift på rutil i regi av Conoco med morselskap DuPont.

Selskapet Nordic Mining ASA ble stiftet i 2006, og kjøpte utmålene av Conoco samme år. I 2011 ble utvinningsrettighetene overdratt fra Nordic Mining ASA til NRU. NRU er et heleid prosjektselskap som arbeider med å utvikle Engebøforekomsten. Rettigheter til utmål er i utgangspunktet midlertidige. Nordic Mining ASA fikk forlenget utmålene i 2007, og NRU fikk ny forlengelse i 2017. Nåværende forlengelse gjelder frem til 12. november 2027.

AMR ble etablert i 2018. Selskapet har inngått avtaler med grunneierne på vestsiden (Vevring-siden) av Engebøfjellet om rett til å utvinne grunneiers mineraler (granat). Søknaden om driftskonsesjon omfatter eiendommer hvor både NRU og AMR mener at de

⁵ Ordlyden i mineralloven § 43 er endret i etterkant av DMFs vedtak.

har rettigheter til å utvinne og utnytte granat; NRU gjennom sin utvinningsrett til statens mineraler og AMR gjennom sine avtaler med grunneierne vedrørende grunneiers mineraler. AMR anfører videre at NRU ikke har gyldig utvinningsrett fordi det opprinnelige vedtaket om utmål fra 1997 er ugyldig. AMR anfører videre at vedtakene om forlengelse av utvinningsrettene i henholdsvis 2007 og 2017 er ugyldige. Departementet har tolket disse anførselene som en anmodning om omgjøring av de tre vedtakene, jf. fvl. § 35. Dette vil bli vurdert i punkt 3.3.2.

AMR anfører videre at NRUs utvinningsrett ikke dekker granat på eiendommene hvor AMR har avtaler med grunneierne (Vevring-siden) og at DMF har lagt feil lovforståelse til grunn når det gjelder skillet mellom statens og grunneiers mineral. Departementet vurderer dette under punkt 3.3.3.

3.3.2. Gyldigheten av foregående vedtak som gjelder NRUs utvinningsrett

Rettslig utgangspunkt

Foranlediget av anførselene i klagen og AMRs begjæring om omgjøring av 26. mars 2020 har departementet vurdert om det er grunnlag for omgjøring av de tre foregående vedtakene som angår NRUs utvinningsrett.

I brev til NRU 16. desember 2021 ba departementet om innspill til omgjøringsbegjæringen innen 6. januar 2022. Departementet ba også NRU sende kopi av departementets brev til alle grunneierne som omfattes av utmålet. Kopi av brevet ble sendt til AMRs advokat. Departementet har i etterkant mottatt innspill fra to grunneiere i tillegg til AMR som har inngitt felles uttalelse på vegne av seg selv og åtte grunneiere (som representerer flere gårds- og bruksnumre).

Departementet vil i det følgende vurdere om det er grunnlag for å omgjøre de tre vedtakene i medhold av fvl. § 35 første ledd bokstav c. Departementet vil behandle hvert av de tre vedtakene for seg.

Gitt den høye terskelen for omgjøring til ugunst for NRU etter fvl. § 35 femte ledd, vurderer departementet at omgjøring etter denne bestemmelsen ikke er aktuelt. Departementet vurderer videre at ingen av de alternative vilkårene for tilbakekall av NRUs tillatelser i medhold av mineralloven § 65 første ledd er oppfylt, og går derfor ikke nærmere inn på bestemmelsen her.⁶

Bergmesterens vedtak om tildeling av utmål av 23. oktober 1997

Bergmesterens vedtak ble fattet i medhold av bergverksloven § 23, som på vedtakstidspunktet lød:

⁶ Mineralloven § 65 første ledd bokstav e viser til «ellers gjeldende omgjøringsregler». Tilbakekall etter denne bestemmelsen vil således fanges opp av departementet vurdering av fvl. § 35 nedenfor.

«Muterer kan kreve utmål dersom han gjør sannsynlig at forekomsten av mutbart mineral har en slik rikholdighet, størrelse og beskaffenhet ellers at den kan antas å være, eller innen rimelig tid bli, drivverdig»

For å bli innvilget utmål måtte altså søkeren sannsynliggjøre at forekomsten var av en slik karakter at den «kan antas» å være eller innen rimelig tid bli «drivverdig». Vilkåret er utdypet i Ot.prp. nr. 1 (1971-1972) s. 17:

«Forslaget innebærer ikke mer enn at mulig drivverdighet skal sannsynliggjøres. Stort mer forsiktig kan man vanskelig uttrykke seg hvis det i det hele tatt skal stilles noe krav. Hva som i praksis skal til for å tilfredsstille et slikt krav til sannsynliggjøring, må vurderes i hvert enkelt konkret tilfelle. Det er derfor ikke mulig å lovfeste noen spesielle retningslinjer. Det må bli opp til bergmesteren i det enkelte tilfelle å foreta den nødvendige vurdering. Det bergmesteren skal kreve, er at undersøkelser blir gjennomført i et slikt omfang at det blir mulig å foreta en vurdering av hvor vidt rekvirentens grunnlag lar seg betegne som realistisk eller ikke. Urealistiske søknader skal avslås. Ved denne vurdering skal bergmesteren legge til grunn et praktisk og liberalt skjønn.»

Vilkåret om drivverdighet skulle altså ikke tolkes for strengt. I juridisk teori er det lagt til grunn at vurderingen av drivverdighet først og fremst er et økonomisk spørsmål.⁷

I klagen på driftskonsesjon og i sitt innspill ifm. omgjøringssaken anfører AMR at det per 1997 ikke var grunnlag for å etablere økonomisk lønnsom drift basert på rutil, slik de mener at både det opprinnelige utmålet og forlengelsene forutsetter. I klagen viser AMR til at Conoco la til grunn et årlig uttak på 200 000 tonn rutil til en gjennomsnittlig pris på 1 430 USD per tonn, og at ifølge markedsstatistikk fra U.S. Geological Survey (USGS) var markedsprisen for rutil i 1997 430 USD per tonn. AMR mener at Conoco la til grunn en kunstig høy pris og at med riktig pris ville ikke forekomsten vært drivverdig.

Statistikk fra USGS oppgir en markedspris for rutil på hhv. 563 og 530 USD per tonn i 1996 og 1997.⁸ I Conocos brev av 27. februar 1997 med tilleggsdokumentasjon til utmålssøknaden synes det å være lagt til grunn en gjennomsnittlig salgspris på 481 USD per tonn i et basis-scenario. På bakgrunn av denne og andre forutsetninger er det i en økonomisk analyse beregnet en netto nåverdi for Conocos utvinningsprosjekt på 93 mill. USD.

Estimater over råvarepriser som forsøker å gi svar på hvordan en prisutvikling over flere tiår kan se ut, vil nødvendigvis være beheftet med usikkerhet, og slike priser vil variere over tid i tråd med utviklingen i tilbud og etterspørsel etter råvarene. Departementet vurderer imidlertid at rutilprisen som Conoco la til grunn i søknaden om utmål, ikke synes å være urealistisk eller kunstig høy, sett i sammenheng med relevant markedsstatistikk. Videre viser departementet til at det amerikanske kjemikonsernet DuPont, morselskapet til Conoco på

⁷ Thor Falkanger, Merknad til mineralloven § 29 på juridika.

⁸ Pris i USD per tonn ved årsslutt, bulk, f.o.b. i australske havner: U.S. Geological Survey, Mineral Commodity Summaries, January 1998; U.S. Geological Survey, Mineral Commodity Summaries, January 1999.

den tiden utmålssaken ble behandlet, globalt sett var en stor produsent av titaniumdioksid-pigmenter, med interesse av å bruke rutil fra Engebøfjellet i egen produksjon. Som en stor innkjøper av titaniumdioksid er det grunn til å tro at DuPont hadde relevant kompetanse og oversikt over markedet for rutil, slik at prisestimatene som ble lagt til grunn i utmålssøknaden var basert på et balansert grunnlag.

Av protokollen fra utmålsforretningen fremgår det at drivverdighet var gjenstand for diskusjon og ble vurdert oppfylt. Til innvendingene fra de fremmøtte kommenteres det at *«Bergmesteren viser til innstillingen til bergverkskomiteén av 1961 og pekte på at utmålsskjønnet skal være liberalt mht. drivverdighet og konstaterte at vilkårene for krav om utmål, jf. lov av 30. juni 1972 nr. 70 § 23, er oppfylt»*.⁹

Departementet vurderer på den bakgrunn at det ikke er belegg for å si at det lå urealistiske beregninger til grunn for Bergmesterens vedtak om tildeling av utmål, og at vilkåret for utmål etter bergverksloven § 23 var oppfylt.

I brev av 6. januar 2022 har AMR kommet med innsigelser til det driftsopplegg Conoco la opp til. Departementet bemerker at det ikke var et vilkår for utmål etter bergverksloven § 23 at man hadde et ferdig utviklet prosjekt. Regelmessig bergverksdrift forutsatte etterfølgende tillatelser. Spørsmålet etter bergverksloven § 23 var utelukkende om forekomsten var eller kunne bli drivverdig.

AMR viser videre til at det er granat som er den verdimessige hovedkomponenten i Engebøforekomsten. De mener at det etter bergverksloven var en forutsetning for å gi utmål at statens mineral var den verdimessige hovedkomponenten, og at det dermed ikke var grunnlag for å gi utmål. Et slikt vilkår kan ikke utledes av ordlyden i bergverksloven § 23. Forarbeidene AMR viser til er til dels utarbeidet *etter* Bergmesterens vedtak om utmål.¹⁰ Disse forarbeidene ledet for øvrig ikke videre til et lovvedtak. Departementet har over funnet at forekomsten kunne antas å være eller bli drivverdig, jf. bergverksloven § 23. Etter departementets vurdering er det for øvrig ikke holdepunkter for å hevde at rutil ikke var den verdimessige hovedkomponenten på vedtakstidspunktet.

AMR anfører i sitt innspill i omgjørings-saken at det i kravet til drivverdighet må ses hen til prosjektets miljømessige konsekvenser, og viser til Grunnloven § 112. Departementet viser til at Grunnloven § 112 (slik den lyder i dag) kom inn i 2014 og ikke har tilbakevirkende kraft, jf. Rt. 2015 s. 921 avsnitt 67. Departementet kan for øvrig ikke se at det er holdepunkter for at Grunnloven §§ 110b eller 112 påvirker tolkningen av bergverksloven § 23 – hensynet til miljø og andre samfunnsmessige interesser kommer først inn ved vurderingen av om det skal gis driftskonsesjon.¹¹ I alle tilfeller kan ikke departementet se at det er grunnlag for å tolke Grunnloven §§ 110b eller 112 slik at vedtaket om tildeling av utmål er ugyldig.

⁹ Protokoll fra utmålsforretning 23. oktober 1997, s. 1.

¹⁰ NUT 1967:2 s. 55-59 og Ot.prp. nr. 35 (1998-1999) s. 162.

¹¹ Slik også Oslo tingretts dom 21.10.2021 (ikke rettskraftig).

Departementet kan ikke se at det er grunnlag for AMRs anførsler om at grunneierne ikke ble behandlet som parter, og at disse ikke fikk innsyn i saksdokumentene.

Departementet viser til at det fremgår av utmålsforretningen at grunneierne var informert om og var til stede ifm. utmålsforretning den 23. oktober 1997. Det er ingen holdepunkter i dokumentene for at grunneierne ikke fikk innsyn i saksdokumentene. Eventuelle saksbehandlingsfeil anses i alle tilfeller reparert ved at grunneierne nå er gitt adgang til å uttale seg.

I et brev av 6. januar 2022 anfører en av grunneierne at de ifm. vedtaket ikke fikk informasjon om forekomsten av grunneiers mineral og verdien av denne. Grunneieren mener at Bergmesteren ikke kunne gi NRU rettigheter til mineraler som var grunneiers. Departementet bemerker at utmålet gjelder statens mineral og ikke grunneiers mineral. Grunneierens øvrige anførsler knytter seg til bruk av sjødeponi i Førdefjorden, noe som ikke er relevant for gyldigheten av utmålet fra 1997.

Departementet vurderer derfor at det ikke er grunnlag for å omgjøre vedtaket, jf. fvl. § 35 første ledd bokstav c.

Nærings- og handelsdepartementets vedtak om forlengelse av frist for drift 8. august 2007

Vedtaket ble fattet etter den dagjeldende industrikonsesjonsloven § 12 første og andre ledd, som lød:

«Erverv av mutbare forekomster ved muting og utmål i henhold til bergverkslovgivningen, medfører plikt for erververen til innen 10 år fra utmålbrevets datum. (...) Vedkommende departement kan etter søknad forlenge fristen.

Forlengelse av fristen bør ikke nektes dersom forekomsten av mutbart mineral må anses å være en rimelig reserve for erververens gruvedrift. Med mindre andre grunner tilsier det, bør forlengelse heller ikke nektes, hvis det ikke er rimelig grunn til å anta at drift på forekomsten kan komme i gang om forlengelse blir nektet.»

Bestemmelsen la opp til at forlengelse som utgangspunkt ikke burde nektes dersom en slik nektelse ville svekke de fremtidige mulighetene for drift på forekomsten.

AMR anfører at industrikonsesjonsloven § 12 må tolkes slik at den oppstiller samme vilkår som for tildeling av utmål. AMR mener at forlengelsen av utvinningsretten er ugyldig fordi departementet i 2007 ikke foretok en fullstendig vurdering av om vilkårene for å få utvinningsrett var oppfylt.

En slik tolkning følger ikke av ordlyden i industrikonsesjonsloven § 12 andre ledd, og departementet er heller ikke kjent med noen andre rettskilder som underbygger AMRs

lovtolkning. Tvert imot følger det av § 12 første ledd annet punktum at det ligger til departementets frie skjønn (jf. «kan») om forlengelse skal gis, likevel slik at annet ledd oppstiller noen retningslinjer for skjønnet.

Det er ikke holdepunkter for at det på vedtakstidspunktet forelå konkurrerende utmålsøkere som hadde konkrete planer om utnytting av Engebø-forekomsten. Det er heller ikke holdepunkter for at Nordic Mining ASA ikke arbeidet med sikte på drift på forekomsten. Departementet mener derfor at det var grunnlag for å innvilge forlengelse etter industrikonsesjonsloven § 12.

I brev 6. januar 2022 anfører AMR at vedtaket lider av saksbehandlingsfeil fordi grunneierne ikke ble behandlet som parter i saken. Departementet kan ikke se at denne eventuelle feilen kan ha virket inn på vedtakets innhold gitt vurderingstemaet i industrikonsesjonsloven § 12, jf. fvl. § 35 første ledd bokstav c. I alle tilfeller må den eventuelle saksbehandlingsfeilen anses reparert ved at grunneierne er gitt adgang til å uttale seg i anledning vurderingen av omgjøring, og departementet etter en fornyet vurdering har funnet at vilkårene for foreleggelse av fristen for drift var oppfylt.

Departementet vurderer derfor at det ikke er grunnlag for å omgjøre vedtaket, jf. fvl. § 35 første ledd bokstav c.

DMFs vedtak om forlengelse av utvinningsrett 20. januar 2017

Vedtaket ble fattet med hjemmel i mineralloven § 34, som lyder:

«Direktoratet for mineralforvaltning kan forlenge fristen etter § 33 første ledd bokstav a og b med inntil ti år av gangen. Forlengelse av fristen bør normalt gis dersom forekomsten må anses å være en rimelig reserve for søkerens drift. (..) »

Det følger av forarbeidene at bestemmelsen tok sikte på å videreføre rettstilstanden etter industrikonsesjonsloven § 12.¹²

AMR anfører i sin klage av 8. juli 2020 og i brev 6. januar 2022 at vedtaket er ugyldig fordi DMF ikke foretok en fullstendig vurdering av om vilkårene for å få utvinningsrett etter mineralloven § 29 var oppfylt.

Departementet er ikke enig med AMR at det kan innfortolkes et krav om at DMF skulle vurdere grunnlaget for utvinningsrett på nytt, og viser til tolkningen av industrikonsesjonsloven § 12 over som også er dekkende departementets forståelse av mineralloven § 34. Etter mineralloven ligger det til mineralforvaltningens frie skjønn, (jf. «kan») om forlengelse skal gis. Bestemmelsen oppstiller ikke vilkår om at det skal foretas en ny vurdering av drivverdighet.

¹² Ot.prp. nr. 43 (2208-2009) s. 142.

Etter departementets vurdering var det grunnlag for å gi utsettelse i 2017, og viser til at det heller ikke på dette tidspunktet var holdepunkter for at det var andre konkurrerende utmålssøkere som hadde konkrete planer om utvinning av Engebøforekomsten, eller at NRU ikke arbeidet med sikte på drift. Det vises bl.a. til at det på dette tidspunktet allerede var vedtatt reguleringsplan og at NRU var innvilget utslippstillatelse med sikte på å utnytte forekomsten. Det er heller ikke belegg i sakens faktum for at NRUs motivasjon med søknaden om forlengelse var å hindre andre selskaper fra å sette i gang drift på forekomsten, sml. Ot.prp. nr. 43 (2008-2009) s. 142.

Videre anfører AMR i brev 6. januar 2022 at vedtaket lider av saksbehandlingsfeil fordi grunneierne ikke ble behandlet som parter i saken. Departementet kan ikke se at denne eventuelle feilen kan ha virket inn på vedtakets innhold gitt vurderingstemaet etter mineralloven § 34, jf. fvl. § 41. I alle tilfeller må den eventuelle saksbehandlingsfeilen anses reparert ved at grunneierne er gitt adgang til å uttale seg i anledning vurderingen av omgjøring, og departementet etter en fornyet vurdering har funnet at vilkårene for foreleggelse av fristen for drift var oppfylt.

Departementet vurderer derfor at det ikke er grunnlag for å omgjøre vedtaket, jf. fvl. § 35 første ledd bokstav c.

Oppsummering

Departementet vurderer at det ikke er grunnlag for å omgjøre de tre vedtakene, jf. fvl. § 35 (1) bokstav c.

NRU har etter dette en gyldig utvinningsrett, og vilkåret i mineralloven § 43 (2) første punktum er oppfylt.

3.3.3. Rekkevidden av NRUs utvinningsrett

NRUs søknad om driftskonsesjon gjelder hele Engebøfjellet – inkludert de grunneiendommene hvor NRU ikke har avtale med grunneierne. I klagen har AMR fremmet en rekke anførsler som angår rekkevidden av NRUs utvinningsrett.

I punkt 3.3.2 har departementet vurdert at NRU har en gyldig utvinningsrett til statens mineraler. Bortsett fra på de grunneiendommer der AMR har inngått avtale med grunneier, har NRU også sikret seg både adkomst og rett til grunneiers mineraler gjennom avtaler med berørte grunneiere.¹³

Departementet bemerker at mineralloven § 43 andre ledd kun stiller krav om at vedkommende søker har utvinningsrett. Det er ikke et vilkår for driftskonsesjon at omfanget

¹³ I NRUs søknad om ekspropriasjon datert 5. juli 2019 fremgår det at disse avtalene innebærer at NRU er gitt en opsjon til å erverve nødvendig grunn for en avtalt kjøpesum, samt at selskapet er gitt rett til å ta ut mineralene fra de berørte eiendommene mot å betale årsavgift til eierne. Avtalene er tinglyst på de berørte eiendommene og kan ikke sies opp av eierne.

av utvinningsretten er endelig avklart *inter partes* (privatrettslig). Det følger videre av mineralloven § 5 første ledd at:

«Tillatelser etter denne lov erstatter ikke krav om tillatelse, godkjenning, arealplan eller konsesjon etter annen lovgivning. Leting, undersøkelse, utvinning og drift på mineralske forekomster kan bare utøves innenfor de begrensninger som følger av denne lov og annen lovgivning.»

Driftskonsesjon etter mineralloven § 43 erstatter følgelig ikke NRUs eventuelle behov for (ytterligere) avtaler med grunneierne, eventuelt ekspropriasjon, og gir ikke NRU større rett til mineralene i forekomsten enn det som følger av utvinningsretten. NRU har søkt NFD om ekspropriasjon innenfor de eiendommene der AMR har inngått avtaler i medhold av mineralloven § 38 andre ledd bokstav a.¹⁴ Ekspropriasjonssøknaden er ikke ferdig behandlet, og vil bli avgjort i et eget vedtak. Departementet finner derfor ikke grunn til å omtale rekkevidden av NRUs utvinningsrett videre i herværende sak. I vurderingen av om driftskonsesjon skal gis i punkt 3.4 nedenfor har departementet tatt utgangspunkt i prosjektet slik det er omsøkt av NRU.

3.4. Departementets vurdering av om det bør gis driftskonsesjon

3.4.1 Om NRU er kvalifisert til å utvinne Engebøforekomsten

Rettslig utgangspunkt

Vurderingen gjelder om søker er «kvalifisert» til å utvinne forekomsten, jf. § 43 andre ledd andre punktum.¹⁵ Begrepet «kvalifisert» erstattet den tidligere ordlyden «skikket» i § 43. Bakgrunnen var et ønske om å rette sterkere fokus mot faglig kompetanse. Begrepet kvalifisert henger også sammen med innføringen av et generelt kvalifikasjonskrav i ny § 6 a i mineralloven:

«Rettighetshaveren og andre som deltar i mineralvirksomhet, skal ha nødvendige kvalifikasjoner for å utføre arbeidet på en forsvarlig måte.»

I Ot.prp. nr. 124 (2020-2021) fremgår det at de sentrale momentene i kvalifikasjonskravet fremdeles skal være om prosjektet fremstår som gjennomførbart økonomisk, om det legges opp til en bergfaglig forsvarlig drift og om søker har tilstrekkelig kompetanse for drift av forekomsten. Vurderingen skal knyttes til den konkrete forekomsten.¹⁶

Prosjektets økonomi

Formålet med å vurdere prosjektets økonomi er å sikre en god ressursforvaltning ved å hindre at driftskonsesjon gis til useriøse virksomheter og urealistiske prosjekter. I dette ligger det at prosjektet må fremstå som økonomisk gjennomførbart. Prosjekter som legger til grunn urealistiske forutsetninger, vil ha en økt risiko for å gå konkurs.

¹⁴ NRU har så langt ikke søkt om ekspropriasjon av grunneiernes mineraler.

¹⁵ I en lovendring i 2021 ble ordlyden i § 43 endret fra «skikket» til «kvalifisert».

¹⁶ Ot.prp. nr. 43 (2008-2009) s. 81.

Ved vurdering av økonomien i prosjektet har DMF gjennomgått hvilke forutsetninger som prosjektet bygger på og om prosjektet fremstår som økonomisk gjennomførbart.

I DMFs vedtak fremkommer det at dokumentasjonen mottatt fra Nordic Rutile AS er gjennomgått, samt eksterne utredninger fra bl.a. Hatch LTD. DMF har videre bestilt en uavhengig vurdering av prosjektets økonomiske forutsetninger fra PwC. PwC konkluderer i sin rapport med at tiltakshavers økonomiske vurdering av prosjektet ikke har vesentlige mangler. DMF legger til grunn i vedtaket at det ikke foreligger informasjon som tilsier at søkers vurderinger knyttet til kostnader og inntekter har mangler, og konkluderer med at prosjektet fremstår som økonomisk gjennomførbart.

En avgjørende faktor for lønnsomheten i prosjektet er utviklingen i relevante råvarepriser målt i norske kroner, herunder markedspriser på rutil og granat. Gitt at omsetning av produksjon samt innkjøp av kapitalvarer primært vil skje i utenlandsk valuta, vil valutakurser påvirke både inntekts- og kostnadssiden. I Hatch LTDs mulighetsstudier av prosjektet er det lagt til grunn en veksling mot amerikanske dollar (USD). En svekket vekslingskurs mot utenlandsk valuta vil øke verdien av produksjonen i norske kroner. Samtidig vil utstyr og maskiner kjøpt med utenlandsk valuta bli dyrere. Markedsprisene på mineraler er generelt tilbøyelige til å variere over tid, i større eller mindre grad. Lønnsomhetskalkyler som i stor grad bygger på slike priser må sees i sammenheng med dette og betraktes som estimater med usikkerhet.

I lønnsomhetskalkylene som er gjort i Hatch LTDs mulighetsstudier av prosjektet¹⁷, og som søknaden til driftskonsesjon bygger på, er prosjektet beregnet til å være bedriftsøkonomisk lønnsomt. I siste mulighetsstudie av 2021, UDFS, er det beregnet en netto-nåverdi før skatt på over 350 mill. USD gitt en diskonteringsrente på 8 pst. Lønnsomhetskalkylen er etter departementets skjønn godt dokumentert og bygger ikke på urealistiske forventninger. Departementet vurderer at det er tatt tilstrekkelig hensyn til usikkerhet og risiko, og det er ikke benyttet urimelige anslag på økonomiske størrelser. Videre er det gjort sensitivitetsanalyser som synliggjør at prosjektets lønnsomhet er relativt robust mot svingninger i markedsprisen på rutil og granat, samt kapital- og driftsutgifter.

Når det gjelder AMRs anførsler om at DMF i konsesjonsbehandlingen ikke har tatt hensyn til at det amerikanske selskapet Barton Group, som på et tidligere tidspunkt var involvert som en aktuell kjøper av granat, har trukket seg, viser departementet til DMFs kommentarer i oversendelsen av klagesaken. Departementet mener at det i vurderingen av prosjektets økonomi og økonomiske gjennomførbarhet ikke er avgjørende hvorvidt tiltakshaver har gjort avtaler om salg av mineraler før driftskonsesjon kan gis. Langsiktige avtaler om kjøp og salg av mineraler kan redusere transaksjonskostnader og skape en større forutsigbarhet for tiltakshaver mht. pris. Det er naturligvis en risiko for at omsetning av mineraler til ønsket pris kan bli mer krevende uten forhåndsinngåtte avtaler. Denne risikoen og øvrig finansiell risiko i

¹⁷ PFS: Hatch Africa Ltd. (2017). *Nordic Mining - Engebø Rutile and Garnet Project - Prefeasibility Study*; DFS: Hatch Ltd. (2020). *Nordic Mining - Engebø Rutile and Garnet - Definitive Feasibility Study - Executive Summary*; UDFS: Hatch Ltd. (2021). *Engebø Rutile and Garnet - Updated Definitive Feasibility Study - Executive Summary*.

prosjektet er det, som DMF anfører, primært eiere og låntakere som må ta stilling til ved finansieringen av prosjektet. Departementet mener derfor at det ikke er av avgjørende betydning for vurderingen om driftskonsesjon skal innvilges at Barton Group har trukket seg fra prosjektet.

Samlet sett vurderer departementet at prosjektet fremstår som økonomisk gjennomførbart og bedriftsøkonomisk lønnsomt. Økonomien i prosjektet har vært utredet i flere runder, bl.a. ifm. optimalisering av prosjektet, og er etter departementets skjønn godt belyst. I lys av at det er tale om et langsiktig prosjekt med usikkerhetsmomenter som valutakurs, råvarepriser mv, er de økonomiske utredningene og lønnsomhetsanalysene som er foretatt, beheftet med en viss usikkerhet. Departementet kan ikke se at det er grunnlag for å vurdere prosjektets økonomi som urealistisk.

Søkers kompetanse

I forskrift til mineralloven § 3-1 stilles det krav om at uttak av mineralske ressurser skal ha en bergteknisk ansvarlig. Den bergteknisk ansvarlig skal sørge for at driften skjer på en teknisk forsvarlig måte slik at hensynet til arbeidstakere, nærliggende bebyggelse og omgivelsene ellers ivaretas, at avbyggingen av forekomsten skjer på en bærekraftig måte og at driften til enhver tid skjer etter en ajourført og godkjent driftsplan. I tillegg fremgår det av forskriftens § 3-2 at bergteknisk ansvarlig for uttak under jord, eller dagbruddsanlegg med et samlet årlig uttak på mer enn 500 000 m³ masse, skal ha eksamen på nivå med master of technology og med spesialisering innenfor drift på mineralske ressurser.

I DMFs konsesjonsvedtak vurderes det at kompetansen NRU har skissert i sin driftsplan er relevant og tilstrekkelig for å gjennomføre tiltaket. Departementet slutter seg til denne vurderingen.

NRU har per i dag ikke ansatt en bergteknisk ansvarlig. DMF har satt som vilkår for driftskonsesjonen at dette skal være på plass og godkjent før oppstart. Departementet oppstiller i dette vedtaket samme vilkår, samt vilkår om at tiltakshaver dokumenterer dette overfor direktoratet.

Bergfaglig forsvarlig drift

Kravet om bergfaglig forsvarlig drift er lovfestet i mineralloven § 41. I forarbeidene til bestemmelsen fremgår det at «*[k]ravet om bergfaglig forsvarlig drift innebærer at driften må skje i samsvar med tilfredsstillende faglige standarder for den aktuelle type mineralvirksomhet. Det er grunnleggende at driften gjennomføres slik at ressursene utnyttes best mulig innenfor et godt tilpasset driftsopplegg, samtidig som omgivelsene og miljøet blir ivaretatt på best mulig måte. Kravet til bergfaglig forsvarlig drift kan også innebære at verdien av en mineralforekomst skal reflekteres i produktene*».¹⁸

I sitt vedtak har DMF vurdert planene som skisseres i NRUs driftsplan. Her skisseres oppredningsprosessen, ressursutnyttelsen, disponering av overskuddsmassene og

¹⁸ Ot.prp. nr. 43 (2008-2009) s. 144.

avslutningsplan. DMF vurderer at NRUs driftsplan tilfredsstillende kravene i direktoratets driftsplanveileder og oppfyller kravet om bergfaglig forsvarlig drift.

I klagen på konsesjonsvedtaket anføres det at NRUs planlagte drift ikke vil foregå på en bergfaglig forsvarlig måte, særlig med tanke på ressursutnyttelse.

Når det gjelder hensynet til den samlede ressursutnyttelse og klagenes anførsler om at betydelige mengder verdifulle mineraler ikke vil utnyttes, er departementet enig med DMF i at det ligger i tiltakshaver interesse å utnytte mest mulig av mineralene til salgbart produkt. Selve uttaket av mineraler krever betydelige investeringer i kapital og medfører driftskostnader. Når mineraler er tatt ut og skal foredles videre, er det rimelig å anta at tiltakshaver vil søke å utnytte mest mulig av de verdifulle mineralene for på denne måten å maksimere sine inntekter. Oppredning og prosessering av malmressursene er ressurskrevende, og tilgjengelig teknologi setter barrierer for hvilke resultater det er mulig å oppnå.

En optimalisering av oppredningsprosessen for å maksimere verdiskapingen av driften innenfor en bærekraftig ramme vil ikke nødvendigvis gi maksimal utvinningsgrad, og det er verken praktisk mulig eller økonomisk fornuftig å utnytte alt av relevante mineraler i uttaket. NRU har, slik DMF peker på i konsesjonsvedtaket, utviklet og optimalisert den planlagte oppredningsprosessen gjennom lengre tid, og gitt den lange levetiden av prosjektet, er det rimelig å anta at oppredningsprosessen vil utvikles videre også etter at driften er igangsatt.

I AMRs klage anføres det at DMF har unnlatt å foreta en reell bergfaglig vurdering, og det pekes på at driftskonsesjonen som DMF har gitt, forutsetter at store mengder granat med betydelig økonomisk verdi deponeres i sjø eller går til spille på annen måte. AMR anfører videre at tallene DMF har benyttet for utvinningsgrad ikke stemmer med mulighetsstudiene utført av Hatch Ltd. (PFS og DFS).

I DMFs vurdering av klagesaken fremgår det at DMF i sitt vedtak har benyttet gjennomsnittstall for utvinningsgrad beregnet fra tabellene 2-14 og 2-15 i DFS-studien. Som det fremgår av DFS viser tabellene 2-14 og 2-15 resultatene fra modellering av utvinningsgrader basert på en rekke metallurgiske testprogrammer som er gjort ifm. DFS. En oversikt og overordnet beskrivelse av testprogrammene er gitt i tabell 2-13 i DFS. De nevnte tabellene ligger i studiens kap. 2.9 *Process plant*, hvor det redegjøres for kunnskapsgrunnlag og plan for prosesserings-/oppredningsdelen av NRUs prosjekt.

I testprogrammene er ulike malmprøver undersøkt for å utrede det aktuelle prosesseringsystemets ytelse på tvers av aktuelle malmtyper i forekomsten, og tabellene 2-14 og 2-15 illustrerer hvordan utvinningsgraden vil variere med det opprinnelige mineralinnholdet i malmen og fordelingen mellom disse. DMF kommenterer i sin vurdering av klagesaken at utvinningsgradene på 60 pst. for rutil og 30 pst. for granat som oppgitt i konsesjonsvedtaket, skulle gi et generelt bilde på hvordan gjennomsnittet i tabellene fremstår.

Med bakgrunn i det ovennevnte kan ikke departementet slutte seg til AMRs påstand om at driftskonsesjonen «forutsetter» at store mengder av granat med en betydelig økonomisk verdi skal deponeres eller på en annen måte «gå til spille». Tallene som DMF viser til i vedtaket, er hentet fra DFS-studien, som var den mest oppdaterte mulighetsstudien for NRUs prosjekt på vedtakstidspunktet, og ikke PFS-studien fra 2017 som ble vedlagt konsesjonssøknaden og som lå til grunn for driftsplanen. Selv om DMFs formuleringer rundt utvinningsgrad til dels er upresise og i alle tilfeller kunne ha blitt bedre forklart, medfører disse ingen form for godkjenning eller forutsetninger hva gjelder NRUs prosjekt.

Departementet vil videre påpeke at formuleringene i DMFs vedtak om utvinningsgrad på ca. 60 pst. for rutil og ca. 30 pst. for granat ikke på noen måte binder NRU i form av at dette settes som en øvre eller nedre grense hva gjelder ressursutnyttelsen i prosjektet. Tvert imot er det i driftskonsesjonen gitt vilkår om at det skal arbeides for en samlet sett størst mulig ressursutnyttelse av forekomsten. Dersom NRU mot bedre vitende unngår å utnytte mineralressurser som innenfor rammene av en økonomisk bærekraftig drift basert på tilgjengelig teknologi kunne ha blitt utnyttet, vil det kunne være i strid med vilkårene i driftskonsesjonen.

Etter departementets vurdering har NRU lagt opp til en bergfaglig forsvarlig drift av prosjektet.

Etter departementets samlede vurdering av prosjektets økonomi, NRUs kompetanse og den bergfaglige forsvarligheten i prosjektet, er NRU kvalifisert til å utvinne forekomsten i Engebøfjellet.

3.4.2. Om miljømessige konsekvenser

Klagene fra Naturvernforbundet, Natur og Ungdom, Norges Fiskarlag og Flokenes Fiskefarm omhandler i all hovedsak de miljømessige konsekvensene ved tiltaket.

Rettslig utgangspunkt

Mineralloven § 2 angir momenter til skjønnsvurderingen av hvorvidt en søknad om driftskonsesjon skal innvilges, jf. mineralloven § 43. I mineralloven § 2 bokstav d, jf. § 1 står det at «*[i]nnenfor rammen av § 1 skal forvaltning og bruk av mineralressursene etter denne lov ivareta hensynet til (...) miljømessige konsekvenser av utvinning*». Det fremgår av Ot.prp. nr. 43 (2008-2009) s. 130:

«Miljøhensyn ivaretas først og fremst gjennom plan- og bygningsloven regelverk, herunder reglene om arealplanlegging og konsekvensutredninger. Bokstav b synliggjør at hensynet til miljø også skal vektlegges etter mineralloven. Mineralvirksomhet kan medføre inngrep som kan innebære at viktige verdier knyttet til naturens mangfold går tapt eller forringes. Dette kan gjelde både arter, naturtyper og økosystemer. (..) I tillegg kan virksomheten medføre

forurensing, blant annet ved avrenning fra tungmetaller. Tiltakshaver er pålagt plikter i loven slik at hensynet til miljøet ivaretas».

Videre viser forarbeidene til hensynet til naturens mangfold. Dette må leses som en henvisning til prinsippene i lov 19. juni 2009 nr. 100 om naturens mangfold (naturmangfoldloven) §§ 8-12, som skal legges til grunn som retningslinjer ved forvaltning av fast eiendom.

Utslipp og deponering

I DMFs vedtak ble det i vurderingen av de miljømessige konsekvensene av tiltaket vist til de foregående vurderingene av miljøkonsekvensene foretatt i reguleringsplanen og Klima- og miljødepartementets vedtak om utslippstillatelse. Naturvernforbundet mfl. mener mineralloven og forvaltningsloven § 17 pålegger departementet en selvstendig plikt til å vurdere miljøhensyn.

Departementet er enig i at mineralloven pålegger mineralforvaltningen en selvstendig plikt til å vurdere de miljømessige konsekvensene av utvinning. Verken forvaltningsloven §§ 17 og 34 annet ledd eller mineralloven § 2 er imidlertid til hinder for at departementet bygger sine vurderinger på et faktisk grunnlag og vurderinger som andre fagmyndigheter har innhentet. Nærings- og fiskeridepartementet viser til at henholdsvis Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet har foretatt grundige vurderinger av miljøvirkningene av tiltaket i vedtaket om reguleringsplan av 17. april 2015, vedtaket om utslippstillatelse av 5. juni 2015 samt klagebehandlingen av denne av 19. februar 2016, og vedtaket om utslippstillatelse av 29. september 2016.

I forbindelse med klagebehandlingen av saken har Nærings- og fiskeridepartementet bedt om faglig bistand fra Klima- og miljødepartementet for å gi en vurdering av de miljømessige anførselene i klagen. Klima- og miljødepartementet har innhentet faglige vurderinger fra Miljødirektoratet. I brev av 9. desember 2021 vurderer Miljødirektoratet oppsummeringsvis at det ikke fremkommer opplysninger i klagen som endrer de vurderinger som er gjort i Klima- og miljødepartementets vedtak om utslippstillatelse.

Natur og Ungdom og Naturvernforbundet mfl. anfører at utslippstillatelsen er ugyldig og ikke kan legges til grunn for driftskonsesjonen da det omsøkte driftsopplegget er gjennomgripende endret sammenlignet med grunnlaget for den eksisterende utslippstillatelsen.

De samme innvendingene ble vurdert av Miljødirektoratet ved deres avslag på begjæring om omgjøring av utslippstillatelsen 26. juni 2020.¹⁹ Anførselene er også vurdert av Klima- og miljødepartementet ifm. klagebehandlingen av Miljødirektoratets vedtak om revidert utslippstillatelse til NRU.²⁰

¹⁹ Vedtak av 26. juni 2020 om avslag på begjæring om omgjøring av Klima- og miljødepartementets vedtak 5. juni 2015 om tillatelse til virksomhet etter forurensingsloven.

²⁰ Vedtak av 23. november 2021 om klage på Miljødirektoratets vedtak 18. januar 2021 om revidert tillatelse for forurensende virksomhet etter forurensingsloven for Nordic Rutile AS.

I begge sakene nevnt over ble det gjort vurderinger av endringene i NRUs driftsopplegg, og i begge sakene er det påpekt at man må forvente at et prosjekt av dette omfang vil justeres og optimaliseres etter at tillatelsene er gitt. Nedskalert drift og uttak av en større andel granat, vil måtte vurderes nærmere ifm. avfallshåndteringsplanen som NRU skal utarbeide. Etter avfallsforskriften § 17-7 skal den driftsansvarlige utarbeide en avfallshåndteringsplan for minimering, behandling, gjenvinning og disponering av mineralavfall ut fra prinsippet om bærekraftig utvikling. Formålet med planen er å hindre eller redusere avfallsproduksjonen og de negative miljøkonsekvensene av den, å fremme nyttiggjøring av mineralavfall dersom dette er miljømessig fornuftig og å sikre sikker disponering av mineralavfall på kort og lang sikt. NRUs avfallshåndteringsplan skal inneholde bla. forslag til tiltak for å minimere miljøpåvirkningen, herunder tiltak for å forebygge forringelse av vannkvaliteten og å hindre eller minimere luftforurensing, beskrivelse av mulig tilbakefylling av masser, beskrivelse av alternativ bruk av masser, forslag til plan for avslutning, herunder rehabilitering av deponiområdet og forslag til plan for etterdrift og forslag til fremgangsmåter for overvåking og kontroll etter avslutning. På bakgrunn av planen skal NRU legge frem et forslag til finansiell sikkerhet for avslutning og etterdrift av deponiene. NRU plikter å holde planen oppdatert ved ev. endringer i driftssituasjonen og løpende vurdere muligheter for alternativ bruk av mineralavfall. Denne planen må godkjennes av Miljødirektoratet før deponering kan starte. Departementet tiltrer Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementets vurderinger.

Videre anføres det at NRU ikke har tillatelse til å bruke kjemikaliet sodium isobutyl xanthate (SIBX). Miljødirektoratet ga imidlertid NRU tillatelse til bruk av SIBX 18. januar 2021. Klagesaken ble avgjort av Klima- og miljødepartementet 23. november 2021.

Det anføres også at NRU ikke har tillatelse til å slippe ut mikroplast. Miljødirektoratet opplyser at det ikke er stilt spesifikke krav knyttet til utslipp av mikroplast i utslippstillatelsen. Basert på informasjon fra tilsvarende virksomhet er utslipp av mindre mengder plast påregnelig. Miljødirektoratet skriver at påregnelige utslipp fra en aktivitet er omfattet av tillatelsen, selv om de ikke er spesifikt nevnt. For øvrig gjelder kravet i utslippstillatelsen punkt 1.3, om å redusere forurensingen så langt som mulig, også for utslipp av mikroplast.

Til slutt anføres det at avfallshåndteringsplan ikke var en del av søknaden da tillatelsen til forurensende virksomhet ble gitt. Det følger av avfallsforskriften § 17-5 at forslag til avfallshåndteringsplan skal følge søknad om tillatelse til avfallsanlegg. Miljødirektoratet skriver at den opprinnelige søknaden ble sendt inn før avfallsdirektivets krav om avfallshåndteringsplan var implementert i norsk regelverk. Før vedtaket om tillatelse ble det likevel vurdert at søknaden inneholdt tilstrekkelig informasjon om avfallshåndtering, selv om dette ikke var sammenstilt i ett dokument. I tråd med avfallsforskriften § 17-7 og tillatelsens punkt 8.3 skal en fullstendig avfallshåndteringsplan sendes inn og godkjennes av Miljødirektoratet før deponering kan starte. Planen skal utarbeides med sikte på minimering, behandling, nyttiggjøring og deponering av miljøavfallet. Formålet med planen er blant annet å forhindre eller begrense avfallsproduksjonen og dens skadevirkninger, bl.a. ved å vurdere

tilbakefylling av avfallet i det tomme bruddet (gruven), forutsatt at dette er teknisk og økonomisk mulig og miljømessig forsvarlig.

Flokenes Fiskefarm og Norges Fiskarlag anfører i sine klager at utslippstillatelsen ikke gir svar på hvordan drift og utslipp skal reguleres dersom avfallet sprer seg utenfor deponiområdet og påvirker bl.a. sjømattryggheten. Flokenes Fiskefarm hevder at gruvedriften vil ha svært inngripende konsekvenser for deres produksjonsanlegg for laks. De viser særlig til lokaliteten Dyvika, som de skriver at befinner seg fysisk over det planlagte deponiområdet.

Miljødirektoratet avviser påstanden om at utslippstillatelsen ikke gir svar på hvordan drift reguleres dersom avfallet sprer seg utenfor deponiområdet. De viser til at det i tillatelsen er satt krav om at deponeringen stoppes ved overskridelser av grensene som er satt. Videre deponering skal ikke skje før årsak til overskridelsene er avklart og behandlet.²¹ Med tanke på akutt forurensing er det stilt krav om forebyggende og beredskapsmessige tiltak.²² Dette skal baseres på en miljørisikoanalyse.

Med hensyn til mattrygghet er det i tillatelsen stilt krav om overvåking. Denne skal omfatte mattrygghet, og resultater fra overvåkingen skal rapporteres til Miljødirektoratet. Avstanden fra området som er regulert til deponi, til oppdrettslokaliteten Dyvika er ca. 2 km. Miljødirektoratet påpeker at tillatelsen etter forurensingsloven stiller krav til driftsfasen. Det er satt strenge krav til konsentrasjoner av partikler, og disse skal overvåkes kontinuerlig. Ved overskridelse skal deponeringen stoppes inntil overskridelsene er avklart og behandlet, og bedriften er også pålagt å overvåke effekter av sine utslipp. Miljødirektoratet mener derfor at de miljømessige problemstillingene som tas opp av Norges Fiskarlag og Flokenes Fiskefarm, er dekket gjennom utslippstillatelsen og vil kunne følges opp av Miljødirektoratet. Nærings- og fiskeridepartementet har vurdert innholdet i klagen, og tiltrer Miljødirektoratets vurderinger.

Naturmangfold

Forvaltningen skal legge prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet og ved forvaltning av fast eiendom, jf. naturmangfoldloven § 7.

Etter naturmangfoldloven skal den samlede belastningen vurderes i hver enkelt sak.

I vedtaket har DMF vurdert konsekvensene for naturmangfoldet på land, og i sjø og vassdrag. Direktoratet har basert sine vurderinger på reguleringsplanen, utslippstillatelsen, konsesjonssøknaden og høringsuttalelser til denne i tillegg til egne søk i Naturbase, Artskart og Miljøstatus i juni 2020.

²¹ Utslippstillatelsen punkt 8.4.2.

²² Utslippstillatelsen punkt 11.

DMF kom til at det ikke var fremkommet nye opplysninger om naturmangfold i området for sjødeponi gjennom driftskonsesjonsbehandlingen. Videre vurderte DMF at det ikke er fremkommet nye opplysninger knyttet til naturmangfoldet på land siden konsekvensutredningen.²³ DMF har imidlertid satt vilkår for konsesjonen om at tiltakshaver skal planlegge og utføre driften på en slik måte at skade på den gjenstående delen av naturtypelokaliteten Engebøfjellet S ikke blir større enn nødvendig.

I klagenes anføres det at samlet belastning, kunnskap og føre-var-prinsippet etter naturmangfoldloven ikke er vurdert tilstrekkelig av DMF.

Tiltakets påvirkning på naturmangfoldet ble vurdert i den opprinnelige tillatelsen etter forurensingsloven. Mikroplast og SIBX var ikke tema i disse vurderingene, men de ble vurdert bl.a. i forbindelse med senere omgjøringsbegjæringer og i revidert tillatelse. Med hensyn til kunnskapsgrunnlag og føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9, ble dette vurdert ifm. den opprinnelige tillatelsen, og i senere vurderinger av saken tilknyttet omgjøringsbegjæring, revidert tillatelse m.m. Bruk av SIBX er grundig vurdert i Miljødirektoratets saksbehandling, og konklusjonen er at det bare er i et svært begrenset område rundt utslippspunktet at konsentrasjonene vil kunne komme over PNEC (predicted no-effect concentration). Med hensyn til utlekking av metaller, spredning av partikler og langtidsvirkninger av deponi i fjorden, er dette vurdert i den opprinnelige tillatelsen og i påfølgende klagesaker. Det vil alltid være usikkerhet knyttet til konsekvenser av tiltaket, men Miljødirektoratet har konkludert med at det er forsvarlig å gi tillatelse til virksomheten, basert på de vilkårene som er satt.

For klagepunktene knyttet til rødlistearter, mineralpartikler som kan feste seg til egg, plankton og giftpartikler samt nærhet til laksefjord ble disse problemstillingen vurdert i utslippstillatelsen fra 2015.

Etter departementets vurdering er hensynet til naturmangfold ivaretatt gjennom utslippstillatelsen og i konsesjonsvedtaket, og klagenes anførsler fører ikke frem. Vurderingene knyttet til tiltakets konsekvenser for naturmangfoldet er basert på et omfattende kunnskapsgrunnlag som står i et rimelig forhold til sakens karakter og risikoen for skade på naturmangfoldet.

3.4.3. Om hensynet til verdiskaping og næringsutvikling

Det følger av mineralloven § 2 bokstav a, jf. § 1 at et moment i skjønnsutøvelsen er at «[i]nnefor rammen av § 1 skal forvaltning og bruk av mineralressursene etter denne lov ivareta hensynet til (...) verdiskaping og næringsutvikling».

²³ Detaljregulering Engebøfjellet – Vurdering av virkning og konsekvens for naturmangfold, datert 8. januar 2019

Ifølge forarbeidene omfatter «verdiskaping» samfunnsøkonomisk verdiskaping i vid forstand, og det tilsiktes en forvaltning og bruk som er mest mulig optimal i et samfunnsøkonomisk perspektiv.²⁴

DMF har redegjort for tiltakets betydning for verdiskaping og næringsutvikling i konsesjonsvedtaket. I redegjørelsen er det vist til at tiltakets økonomiske virkninger er grundig utredet i flere rapporter og konsekvensutredninger. Det er pekt på at tiltaket sannsynligvis vil være klart bedriftsøkonomisk lønnsomt, ha positive virkninger på lokalsamfunnet gjennom direkte og indirekte sysselsettingseffekter, og samlet bidra positivt til næringsutviklingen i regionen. Av negative virkninger er miljøkonsekvensene ved tiltaket trukket frem som de viktigste, herunder bl.a. deponering av avgangsmasser i sjø, støy, støv, samt synlige inngrep og konsekvenser for naturen i området. Videre er det nevnt at tiltaket potensielt vil påvirke fiskeri- og havbruksinteresser i området. DMF har samlet sett vurdert at ulempene ved tiltaket ikke er av et slikt omfang eller av en slik karakter at det oppveier samfunnsnyttene ved tiltaket. I DMFs vurdering av tiltak er det lagt vekt på at prosjektet sannsynligvis vil bidra til økt sysselsetting og verdiskaping i regionen, med betydelige positive ringvirkninger lokalt. Videre er det lagt vekt på at de miljømessige konsekvensene ved tiltaket, herunder spesielt virkningene av sjødeponi, er behandlet i tidligere prosesser der relevante myndigheter har gitt nødvendige tillatelser og stilt krav om avbøtende tiltak.

Forvaltningen og bruken av mineralressursene skal legge til rette for høyest mulig samlet verdiskaping, innenfor bærekraftige rammer. Det innebærer at de samfunnsøkonomiske nyttevirkningene må avveies mot de samfunnsøkonomiske kostnadene ved mineralutvinningen, altså om tiltaket er samfunnsøkonomisk lønnsomt, herunder om den bedriftsøkonomiske lønnsomheten innberegnet positive eksterne virkninger overstiger negative eksterne virkninger av tiltaket.

I punkt 3.4.1. ovenfor har departementet konkludert med at prosjektet trolig vil være betydelig bedriftsøkonomisk lønnsomt. Lønnsomhetskalkylene som er gjort og som danner grunnlaget for konsesjonssøknaden, viser en netto-nåverdi før skatt på 350 mill. USD gitt en kalkulasjonsrente på 8 pst.²⁵ Lønnsomheten er beregnet til å være robust overfor endringer i prisen på rutil og granat, samt økninger i kapital- og driftsutgifter. Prosjektet er av tiltakshaver beregnet å generere et samlet udiskontert driftsresultat (EBITDA) på 2,1 mrd. USD over hele prosjektperioden, med en netto kontantstrøm på 51,1 mill. USD per år i de ti første driftsårene og en samlet netto kontantstrøm på 1,4 mrd. USD.

Det forventes at mineralutvinningen vil sysselsette 106 personer direkte i driften. Sintef har i en ringvirkningsanalyse av 20. juni 2012 beregnet at NRUs prosjekt i tillegg vil generere ringvirkninger og sysselsettingseffekter av betydning lokalt, regionalt og nasjonalt. Dette er blant annet understøttet av Sintefs funn vedrørende ringvirkninger av andre gruveprosjekter, herunder prosjekter under Titania AS, Hustadmarmor AS, Rana Gruber AS, og Sydvaranger Gruve AS. Sintefs analyse er riktignok basert på et tidligere driftskonsept hvor det bl.a. var

²⁴ Ot.prp. nr. 43 (2008-2009) s. 129.

²⁵ Tall fra UDFS.

forutsatt en direkte sysselsetting på 170 personer direkte i NRUs drift. Departementet legger likevel til grunn at prosjektet vil bidra til næringsutvikling lokalt og regionalt, spesielt i den lokale regionen rundt Engebøfjellet.

Etter departementets vurdering vil prosjektet medføre negative virkninger. Dette vurderes først og fremst å være knyttet til bruken av sjødeponi for avgangsmasser fra driften. Dette omfatter konsekvenser for økosystemene i det akutte deponeringsområdet, risiko for konsekvenser for villaksen og laksestammen tilknyttet den nærliggende elven Nausta, risiko for konsekvenser for øvrig marint naturmangfold i nærheten av deponiområdet, havbruk, yrkesfiske mv. Videre vil det være negative konsekvenser knyttet til etableringen av gruvedrift på Engebøfjellet og tiliggende areal, bl.a. av endringen i landskapet dette medfører, av endringer i muligheten for bruk av arealet til friluftsliv og rekreasjon, av støy, støv og vibrasjoner ifm. driften, økt bruk av veg og annen lokal infrastruktur mv., jf. nærmere omtale i punkt 3.4.2.

Etter departementets skjønn er de negative konsekvensene av etablering av gruvedrift på Engebø med dagbrudd og sjødeponi grundig utredet av både tiltakshaver og andre, i forbindelse med utarbeidelse av reguleringsplan, Kommunal- og moderniseringsdepartementets vedtak om godkjenning av reguleringsplan 17. april 2015 og NRUs søknader om utslippstillatelse og behandlingen av disse.

I konsekvensutredningen fra 2011 som ble utført ifm. utarbeidelse av reguleringsplan, og som bygger på en rekke delutredninger gjennomført bl.a. av Norsk institutt for vannforskning (NIVA), Norsk institutt for naturforskning (NINA), Havforskningsinstituttet m.fl., vurderes det at tiltaket vil ha samlede konsekvenser for villaksen som er små til middels negative, i hovedsak basert på effekter av støy og vibrasjoner i forbindelse med sprengning og innvirkning på laksesmoltens vandring i fjorden. Samlet konsekvens for oppdrettslaks, også hensyntatt potensielle nye oppdrettsanlegg i tillegg til eksisterende, er vurdert som middels negativ. Kommunal- og moderniseringsdepartementet legger i sin godkjenning av reguleringsplan vekt på at risikoen for partikkelspredning utenfor det regulerte deponiområdet i Førdefjorden er vurdert som liten, og at virkningene på det marine naturmangfoldet utenfor deponiområdet og for fiskeri- og havbruksnæringen derfor er begrensede.

I kongelig resolusjon av 19. februar 2016 vurderte Klima- og miljødepartementet det som «[...] lite sannsynlig at deponeringen av avgangsmasser vil ha en negativ påvirkning på laks og annet marint naturmangfold utenfor deponiområdet. [...] Det vurderes at laks i den nasjonale laksefjorden som må vandre gjennom prosjektområdet til og fra oppvekstområdene i havet ikke vil bli negativt påvirket.» Videre vurderer Klima- og miljødepartementet at «[...] det er lite sannsynlig at deponiet rammer viktige gyteområder for kystorsk [...]», og at «[...] det er lite sannsynlig at den planlagte deponeringen vil ha negativ effekt på sjømattrykgheten.» Klima- og miljødepartementet viser til at det er stilt strenge krav i utslippstillatelsen for å minimere skadevirkningene av sjødeponiet; bl.a. strenge konsentrasjonsgrenser for partikler i vannmassene ved utslippspunkt og ved grensen for det

regulerte deponiområdet, samt krav til kontinuerlig overvåkning og stans av deponering dersom konsentrasjonskravene overskrides. Nærings- og fiskeridepartementet slutter seg til Klima- og miljødepartementets vurderinger.

3.4.4. Samlet vurdering av om konsesjon bør gis

I den skjønsmessige avveiningen av om konsesjon skal gis vektlegger departementet at prosjektet er samfunnsøkonomisk lønnsomt.

Departementet legger vekt på at prosjektet har et betydelig verdiskapingspotensial og forventes å være meget lønnsomt fra et bedriftsøkonomisk perspektiv. Selv om valutakurser og markedsprisene på rutil og granat må forventes å variere over prosjektperioden, og at tallfestede lønnsomhets- og verdiskapingspotensialer derav er usikre, vurderer departementet prosjektet til å være robust mht. verdiskaping og bedriftsøkonomisk lønnsomhet. Verdiskapingen fra mineralutvinningen vil i hovedsak tilfalle arbeidskraften i form av lønn, kapitaleierne i form av avkastning og lokale og statlige myndigheter gjennom økt skatteinngang og avgifter.

Det legges videre vekt på at prosjektet vil gi betydelige ringvirkninger, økt aktivitet og næringsutvikling lokalt og regionalt. Selv om ringvirkningene i seg selv ikke nødvendigvis er relevante eller vesentlige fra et samfunnsøkonomisk perspektiv, tillegger departementet dem vekt på grunn av den næringsmessige og demografiske situasjonen i Engebøfjell-regionen i dag. Prosjektet forventes å vare flere tiår, og har potensial til å bli en sentral og stabil aktør i næringslivet og den økonomiske utviklingen i Engebø-regionen.

Når det gjelder de negative virkningene knyttet til NRUs prosjekt, legger departementet vekt på at, selv om prosjektet vil ha negative virkninger primært knyttet til bruk av sjødeponi, er virkningene godt utredet og det er gjort grep i både reguleringsplan og utslippstillatelse for både å redusere slike virkninger i det regulerte deponiområdet og å minimere risikoen for alvorlige virkninger for villaks, havbruk, yrkesfiske mv. i Førdefjorden for øvrig. Selv om bruken av sjødeponi i Førdefjorden er grundig utredet og man har sett hen til bruken av sjødeponi i tilknytning til andre gruveprosjekter, vil det ikke være mulig å fjerne all usikkerhet rundt evt. virkninger av tiltaket. Etter departementets vurdering og forutsatt at driften holdes innenfor de rammene som de relevante tillatelsene og driftskonsesjonen gir, vurderes imidlertid risikoen for omfattende konsekvenser ut over dem som vil forekomme på det regulerte deponiområdet til å være liten.

Departementet vurderer de øvrige negative virkningene, herunder de landskapsmessige virkningene av etableringen av dagbrudd, støy og støv, økt bruk av veg mv., til å ikke ha en vesentlig negativ konsekvens. Her legges det blant annet vekt på at det ikke foregår en utstrakt bruk av området til næringsvirksomhet, rekreasjon eller annen aktivitet, at området ikke har vesentlige naturverdier som tilsier store konsekvenser knyttet til naturtap, tap av artsmangfold mv. Det legges også vekt på at det berørte arealet skal ryddes og settes i stand etter avsluttet drift ihht. driftskonsesjon og driftsplan. Videre legges det vekt på at det er

begrenset med bosetting i nærheten av det planlagte anleggsområdet, og derfor begrensede konsekvenser for privatpersoner knyttet til støy og støv. Begrensende vilkår knyttet til støy og støv, driftstid mv. er også gitt i reguleringsplan og utslippstillatelse, og driften vil være regulert i driftsplan.

Samlet vurderer departementet at de samfunnsøkonomiske gevinstene ved prosjektet overstiger de samfunnsøkonomiske kostnadene og at konsesjon derfor gis, jf. mineralloven § 43 andre ledd.

4. Oppsummering

Departementet vurderer at NRU har en gyldig utvinningsrett for forekomsten og oppfyller vilkåret i § 43 andre ledd første punktum. Etter en helhetlig vurdering finner også departementet at driftskonsesjon for utvinning av Engebøforekomsten tildeles Nordic Rutile AS med de vilkår som er satt av DMF i vedtaket 17. juni 2020.

5. Vilkår

Departementet har valgt å sette ytterligere vilkår for driftskonsesjonen, jf. punkt 6. Dette gjelder krav om størst mulig ressursutnyttelse av forekomsten og at andelen overskuddsmasser skal minimeres i alle prosesser, slik at behovet for deponering blir minst mulig, basert på beste tilgjengelige teknologi og beste tilgjengelige driftsmetoder.

Videre er det satt vilkår om at senest én måned før drift under jord starter, skal plan for underjordsdrift detaljeres og være godkjent av DMF. Tiltakshaver skal i denne forbindelse utrede hvordan dagbrudd og underjordsdrift kan drives på en slik måte at en størst mulig andel av overskuddsmassene kan tilbakefylles i utdrevne områder. Selskapet skal være i dialog med DMF om hvordan driften kan tilrettelegges for å minimere overskuddsmasser. Det forutsettes at alle deler av virksomheten drives i henhold til beste tilgjengelige teknologi og driftsmetoder som minimerer behovet for deponering.

Til slutt er det satt vilkår om at selskapet skal benytte utslippsfrie maskiner når denne teknologien er tilgjengelig, alternativt fossilfrie maskiner inntil nullutslippsløsninger er på plass. Det kan være tilfeller der det er nødvendig å benytte fossile kjøretøy. Det er derfor lagt inn en adgang til DMF til å dispensere fra vilkåret.

6. Konklusjon

Nærings- og fiskeridepartementet har etter dette kommet til at klagen ikke tas til følge.

I medhold av mineralloven § 43 setter Nærings- og fiskeridepartementet følgende ytterligere vilkår for driftskonsesjonen:

1. Det skal være en samlet sett størst mulig ressursutnyttelse av forekomsten, basert på forståelse av at alle ressurser har verdi i sirkulærøkonomien. Andelen overskuddsmasser skal minimeres i alle prosesser, slik at behovet for deponering blir minst mulig, basert på beste tilgjengelige teknologi og beste tilgjengelige drifts- og deponeringsmetoder. Tiltakshaver skal utarbeide planer med mål for årlig reduksjon av overskuddsmasser og annen miljøpåvirkning. Utnyttelsesgraden av forekomsten, samt utviklingen av mengden overskuddsmasser til deponering, skal rapporteres årlig til DMF sammen med den årlige driftsrapporteringen. I rapporteringen skal det beskrives hvordan tiltakshaver jobber systematisk med å redusere overskuddsmasser, og konkrete resultater av dette arbeidet.
2. Senest én måned før drift under jord starter skal plan for underjordsdrift detaljeres og være godkjent av DMF. Tiltakshaver skal i denne forbindelse utrede hvordan dagbrudd og underjordsdrift kan drives på en slik måte at en størst mulig andel av overskuddsmassene kan tilbakefylles i utdrevne områder. Selskapet skal være i dialog med DMF om hvordan driften kan tilrettelegges for å minimere overskuddsmasser. Det forutsettes at alle deler av virksomheten drives i henhold til beste tilgjengelige teknologi og drifts- og deponeringsmetoder som minimerer behovet for deponering.
3. Tiltakshaver skal benytte utslippsfrie maskiner når denne teknologien er tilgjengelig, alternativt fossilfrie maskiner inntil nullutslippsløsninger er på plass. DMF kan dispensere fra vilkåret i de tilfeller hvor det er helt nødvendig å benytte fossile kjøretøy. Tiltakshaver skal ha mål og planer for årlig reduksjon av direkte og indirekte klimagassutslipp, og annen miljøpåvirkning som for eksempel kjemikaliebruk og annet avfall.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

Med hilsen

Sigrid Dahl Grønnevet (e.f.)
avdelingsdirektør

Hege Sandvik
fung. avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Adresseliste:

Nordic Rutile AS

Natur og Ungdom

Naturvernforbundet

Flokenes Fiskefarm

Norges Fiskarlag

Vevring Grendelag

Artic Mineral Resources

Kopi:

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard